

29

EL - ANKEBUT / PAUK
OBJAVLJENA U MEKI, IMA 69 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 ۱ أَحْسِبُ النَّاسُ أَنْ يَتْرُكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ۚ وَلَقَدْ
 فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ۚ
 ۲ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ۚ
 ۳ مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَاتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۚ
 ۴ وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ ۚ إِنَّ لِلَّهِ لَعِزَّةَ الْعَالَمِينَ ۚ وَالَّذِينَ
 ۵ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرًا
 ۶ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ۚ

"U ime Allaha Milostivog, Samilosnog!"
"Elif-lam-mim /1/ Zar misle ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!' i da u iskušenje neće biti dovedeni? /2/ A mi smo u iskušenje doveli i one prije njih, pa će Allah, doista, znati (ukazujući na) one koji govore istinu i one koji lažu. /3/ Zar misle oni koji zla djela rade da će Nama umaći? Loše prosuđuju! /4/ Ako se nada susretu s Allahom, pa od Allaha određeno vrijeme će doći, a On sve čuje i sve zna! /5/ A onaj ko se bori - bori se samo za sebe., doista, je Allah neovisan od svih svjetova. /6/ Oni koji vjeruju i dobra djela čine, preći ćemo, sigurno, preko hrđavih postupaka njihovih, i za ono što su radili, doista, ćemo ih najljepšom nagradom nagraditi." /7/

O "isprekidanim slovima" već je bilo govora na početku sure "El-Bekara". Uzvišeni Allah rekao je:

"Misle li ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!' i da u iskušenje neće biti dovedeni?" Ovo je upitno-odrična formulacija koja znači: "Allah, Uzvišeni i Slavljene neka je, neizostavno će iskušati Svoje robove vjernike shodno snazi njihovog vjerovanja, a vjerodostojni hadis glasi:

/417/ "Najteža iskušanja imali su vjerovjesnici, zatim dobri ljudi, zatim najuzorniji među ljudima; čovjek biva iskušavan shodno jačini njegovog

vjerovanja, pa ako mu je vjera čvrsta, iskušenje biva teže." Navedeni ajet sličan je riječima Uzvišenog:

"zar mislite da ćete biti ostavljeni a da Allah neće znati (ukazujući na) one među vama koji se bore..." /9:16/ Zbog toga je na ovom mjestu rekao:

"Mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih, pa će Allah, doista, znati (ukazujući na) one koji govore Istinu i one koji lažu." Tj. one koji su iskreni u tvrdnji da vjeruju, od onih koji lažu u riječima i tvrdnjama, a Allah, neka je Slavljene i Uzvišene, zna ono što je bilo i ono što će biti, i ono što nije bilo kako bi bilo da je bilo; ovo je zajednički stav učenjaka Ehli-sunne vel-džema'a. Uzvišeni Allah rekao je:

"Zar misle oni koji zla djela rade da će nam umaći? Loše prosuđuju!", jer uistinu je za njima najžešća kazna. Zar misle da će joj umaći? Kako je loše ono što misle!

Uzvišeni rekao je: **"A ko se nada susretu sa Allahom"**, tj. sa budućim svijetom i ko priželjkuje Allahovu nagradu, njegova će se želja ostvariti i bit će nagrađen u potpunosti za svoja djela, to će se, nedvojbeno, desiti. Stoga Allah Uzvišeni kaže:

"Pa od Allaha određeno vrijeme će doći: On sve čuje i sve zna", čuje molbe i zna ono što će biti.

Allah Uzvišeni kaže:

"A onaj ko se bori-bori se samo za sebe..."

Uzvišeni je poput ovoga rekao:

"Ko čini dobro, u svoju korist čini" /41:4/,

tj. njemu će koristiti jer je Allah neovisan od djela robova, pa makar oni bili najbogobojazniji, neće se Njegova vlast uopće povećati, stoga On kaže:

"Doista je Allah neovisan od svih svjetova."

Hasan El-Basri kaže: "Čovjek će se boriti na Allahovom putu, i neće ni jedan dan u životu udarati sabljom, a da poslije toga Uzvišeni Allah neće reći:

'Onima koji vjeruju i dobra djela čine preći ćemo sigurno preko loših postupaka, i za ono što su radili, doista, ćemo ih najljepšom nagradom nagraditi'", tj. i pored toga što je Allah Uzvišeni neovisan od svih svjetova, On nagrađuje dobre vjernike najljepšom nagradom i briše njihova loša djela dobrim djelima, primi malo dobro djelo i da nagradu za njega čak do sedam stotina puta, a za loše djelo kažnjava istom mjerom ili oprost i prijeđe preko toga:

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَسَبًا وَإِنْ
 جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَىٰ مَرْجِعِكَ
 فَآتَيْتُكَ بِمَا كُنْتَ تَعْمَلُونَ ۚ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
 لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ۚ

"Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim. Ali, ako te

* Objavljena nakon sure "Er-Rum." Ajeti od 1. do 11. su medinski.

oni budu nagovarali da Meni nekoga ravnim smatraš, o kome ti ništa ne znaš, onda ih ne slušaj. Meni će te se vratiti, pa ću vas Ja o onome što ste radili obavijestiti. /8/ One koji vjeruju i dobra djela čine sigurno ćemo među one koji su dobri uvrstiti." /9/

Nakon što ih je podstakao da se čvrsto pridržavaju vjerovanja u Jednog Boga, Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima da čine dobročinstvo roditeljima. Roditelji su uzrok postojanja čovjeka i on je dužan da im čini dobročinstvo zauzvrat dobročinstvu koje su oni njemu činili. Otac ga je izdržavao a mati ga brižno pazila.

Uz ovo zaduženje da im se čini dobročinstvo Uzvišeni rekao je:

"Ali, ako te oni budu nagovarali da Meni nekoga ravnim smatraš, o kome ti ništa ne znaš, onda ih ne slušaj", tj. ako te budu podsticali da slijediš njihovu mnogobožačku vjeru, nemoj ih slijediti.

Vi ćete se meni vratiti na Sudnejm danu, pa ću te nagraditi za dobročinstvo prema njima i za to što si bio strpljiv u vjeri, te ću te pridružiti skupini onih koji su bili dobri, a ne skupini u kojoj su tvoji roditelji. Čovjek će, uistinu, biti na Sudnjem danu u skupini onih koje je volio, tj. volio vjerskom ljubavlju. Stoga, Uzvišeni kaže:

"One koji vjeruju i dobra djela čine sigurno ćemo među one koji su dobri uvrstiti." Tirmizi prenosi od Semmak ibn Harba da je rekao: "Čuo sam Mus'ab ibn Sa'ada kako prenosi od svoga oca da je on rekao: 'O meni su objavljena četiri ajeta', pa je ispričao svoju pripovijest i rekao: 'Rekla je Sa'adova majka: 'Zar ti nije Allah naredio dobročinstvo? Tako mi Allaha, ja neću ništa jesti niti piti dok ne umrem ili dok ne napustiš islam i vratiš se u svoju vjeru.'" Te su joj, rekao je, kada bi htjeli da je nahrane, otvarali usta", pa je objavljeno:

"Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim. Ali, ako te oni budu nagovarali da nekoga Meni ravnim smatraš, o kome ti ništa ne znaš, onda ih ne slušaj." Ovaj hadis prenose Ahmed, Muslim, Ebu-Davud, Nesai i Tirmizi, koji kaže da je hadis hasen, sahih.

وَمِنَ اللَّيْلِ يَأْتِيهِمْ أَصْوَاتُ رَبِّهِمْ فَهُمْ يُسَبِّحُونَ
 وَإِذَا كَانُوا فِي الْمَنَاطِقِ نَادَوْا مُنَادِيًا
 أَوْ ذِي فِئَةٍ يَدْعُوهُمُ إِلَى الْغِيَاثِ الَّذِي هُوَ أَوْفَىٰ
 لِيُقَاتِلَ فِي أَهْلِ الْقُرَىٰ وَأُولَٰئِكَ يَنْفَرُونَ
 وَلِيُقَاتِلَ فِي أَهْلِ الْقُرَىٰ وَأُولَٰئِكَ يَنْفَرُونَ
 وَلِيُقَاتِلَ فِي أَهْلِ الْقُرَىٰ وَأُولَٰئِكَ يَنْفَرُونَ

"Ima ljudi koji govore: 'Vjerujemo u Allaha!', a kad neki Allaha radi bude na muke stavljen,

on drži da je ljudsko mučenje isto što i Allahova kazna. A ako pobjeda dođe od Gospodra tvoga, sigurno će oni reći: 'Bili smo uz vas!' A zar Allah ne zna dobro ono što je u grudima čijim? /10/ Allah dobro zna one koji vjeruju i dobro zna one koji su dvolični" /11/

Uzvišeni kazuje svojstva lažljivaca koji očituju vjeru jezikom, a ista se nije učvrstila u njihovim srcima, tako da kada ih zadesi kakva nevolja, vjeruju da im je to kazna od Uzvišenog Allaha, pa odbace islam, stoga Uzvišeni kaže:

"Ima ljudi koji govore: 'Vjerujemo u Allaha!', a kad neki Allaha radi bude na muke stavljen, on drži da je ljudsko mučenje isto što i Allahova kazna." Kao što je također rekao:

"Ima svijeta koji Allahu robuje površno, ako ga zadesi dobro, smiri se, a ako ga zadesi iskušenje, vrati se svome nevjerovanju" - do riječi - **"...to je, zaista, velika zabluda."** /22:11,12/

Zatim je Uzvišeni rekao:

"A ako pobjeda dođe od Gospodara tvoga, sigurno će oni reći: 'Bili smo uz vas!'", tj. ako ti dođe, o Muhammede, neka pobjeda ili plijen oni će reći: "Mi smo vaša braća u vjeri" - da bi ste sa njima međusobno podijelili vaš plijen.

"A zar Allah ne zna dobro što je u grudima čijim?", tj. On zna ono što skrivaju svi ljudi, pa kako ne bi znao i za ove!? Uzvišeni je rekao:

"Allah dobro zna one koji vjeruju i dobro zna one koji su dvolični", tj. iskušavat će ih u dobru i zlu da bi se razlikovali jedni od drugih, kao što Uzvišeni kaže:

"Mi ćemo vas provjeravati sve dok ne ukazemo na borbe i postojane među vama, a i vijesti o vama provjeravat ćemo" /47:31/ Allah je iskušao i jedne i druge, pa nakon bitke na Uhudu, i iskušenja koje je bilo u njoj, kaže:

"Allah neće vjernike s licemjerima izmiješane ostaviti, već će loše od dobrih odvojiti." /3:179/

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
 لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطِيئَتَكُمْ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ
 مِنْ خَطِيئَتِهِمْ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١١﴾ وَلِيَحْمِلَنَّ أَهْلُ الْقُرَىٰ
 مَعَهُمْ أَثْقَالَهُمْ وَلِيَسْئَلَنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٢﴾

"Nevjernici govore vjernicima: 'Slijedite naš put, a mi ćemo nositi grijehе vaše!', a ne bi ponijeli ni jedan grijeh njihov, oni samo lažu, /12/ ali će, sigurno, vlastito breme i breme onih koje su u zabludu odveli nositi, i za laži

koje su iznosili, doista, će na Sudnjem danu odgovarati" /13/.

Uzvišeni Allah kazuje o nevjernicima iz plemena Kurejš koji su rekli onima što su vjerovali: "Vratite se iz vaše vjere u našu vjeru i slijedite naš put"

"a mi ćemo nositi grijehе vaše", tj. kao što neko kaže: "Uradi ti to, a tvoja greška nek' ide meni za vrat." Uzvišeni Allah, opovrgavajući ih, kaže:

"a ne bi ponijeli ni jedan grijeh njihov, oni samo lažu." Doista, niko neće nositi ničiji tovar.

Uzvišeni rekao je: **"ali će, sigurno, vlastito breme i breme onih koje su u zabludu odveli nositi",** kao što Uzvišeni kaže:

"da bi na Sudnjem danu nosili čitavo breme svoje i dio bremena onih koje su, a da oni nisu bili svjesni, u zabludu doveli" /16:25/

U sahih-hadisu navodi se: /418/ "Ko poziva na Pravi put imat će nagradu koliko i svi oni koji ga slijede do Sudnjeg dana, a da im se neće pritom umanjiti ništa od njihove nagrade, a ko poziva na stranputicu, imat će grijeha koliko i svi oni koji ga slijede do Sudnjeg dana, a da im pritom neće biti ništa umanjeno od njihovih grijeha." U "Sahihu" se također navodi hadis: (419) "Niko neće biti ubijen na pravdi Boga, a da prvi Ademov sin neće imati istu odgovornost zbog toga, jer je on prvi koji je počinio ubistvo."⁴⁹⁴

Uzvišeni rekao je: **"doista, će na Sudnjem danu odgovarati za laži koje su iznosili",** tj. lagali su i razne potvore iznosili:

وَلَقَدْ
أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ
الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٤﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا
آيَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾

Mi smo Nuha narodu njegovu poslali i on je među njima ostao hiljadu, manje pedeset, godina, pa ih je potom zadesio potop, zato što su Allahu druge ravnim smatrali. /14/ I Mi smo njega i one što su bili u lađi - spasili, i poučnim primjerom svjetovima je učinili." /15/

Uzvišeni Allah tješi Svoga roba i vjerovjesnika Muhammeda, s.a.v.s., kazujući o Nuhu, a.s., da je ostao u svome narodu ovaj period neprekidno ih pozivajući Uzvišenom Allahu, pa su se samo još više udaljili i suprotstavili Istini, a sa njim je povjerovala samo mala skupina, stoga Uzvišeni Allah kaže:

"i on je među njima ostao hiljadu, manje pedeset, godina, pa ih je potom zadesio

potop, zato što su Allahu druge ravnim smatrali", tj. nakon ovog dugog perioda, u kome im nije koristilo ono što je priopćeno niti upozorenje. pa ne padaj u očaj, o Muhammede, zbog onih iz tvog naroda koji ne vjeruju, i ne tuguj zbog njih, pa Allah, uistinu, upućuje koga hoće, a ostavlja u zabludi koga hoće, Allah će ti pomoći, ponizit će tvoje neprijatelje i učiniti da budu na najnižem stupnju.

Uzvišeni rekao je: **"I Mi smo njega i one što su bili u lađi spasili",** tj. one koji su vjerovali zajedno sa Nuhom, a.s. Ovo je već pomenuto u suri "Hud", tako da nema potrebe ponavljati.⁴⁹⁵

Uzvišeni Allah rekao je: **"i poučnim primjerom svjetovima je učinili",** tj. učinili smo je da opstane, ili upravo lađa, kao što kaže Katade: "Ona je ostala, na brdu El-Džudijj, do pojave islama", ili se misli na lađu uopće.

On ju je učinio opomenom ljudima, da podsjeća na milost koju je Allah učinio Svojim stvorenjima spasivši ih od potopa, kao što Uzvišeni kaže:

"I Mi smo vas, kad je voda preplavila sve, u lađi nosili da vam to poukom učinimo i da to od zaborava sačuva uho koje pamti." /69:11,12/ A ovo je postupnost od spominjanja same Nuhove lađe, pa do lađa uopće.

وَأَبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَنْفَعُوا ذُرِّيَّتِكُمْ
خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾ إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا
وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا
فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾
وَإِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبْتُمْ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾

"A i Ibrahima, kad rekao je narodu svome: 'Allahu ibadet činite i Njega se bojte, to vam je bolje, da znate! /16/ Vi se, mimo Allaha, kumirima klanjate i laži smišljate. Oni kojima se vi, mimo Allaha, klanjate ne mogu vas nikakvom hranom nahraniti; vi hranu od Allaha tražite i Njemu ibadet činite i Njemu zahvalni budite! - Njemu će te se vratiti. /17/ A ako vi smatrate lažnim mene, pa smatrali su lažnim poslanike svoje i narodi prije vas; a poslanik je jedino dužan da jasno obznani" /18/.

Uzvišeni govori o Svome robu, poslaniku, i prijatelju Ibrahimu, imamu pravovjernih, da je pozvao svoj narod da obožava jedino Allaha, Koji nema suparnika, i da budu iskreni u bogobožnosti i

⁴⁹⁴ Tj. Kabil koji je ubio svog brata Habila.

⁴⁹⁵ Pogledaj 44. ajet sure "Hud".

traženju opskrbe od Njega, Koji je Jedan i Koji nema druga.

"Kad je rekao narodu svome: 'Allahu ibadet činite i Njega se bojte'", tj. iskreno Mu činite ibadet i bojte Ga se.

"to vam je bolje, da znate", tj. ako budete tako činili, zaradit ćete dobro dunjaluka i ahireta, a bit će udaljeno od vas njihovo zlo.

Zatim je Uzvišeni rekao:

"Vi se mimo Allaha kumirima klanjate i laži smišljate", tj. vi ste im izmislili imena pa ih nazivate božanstvima. A oni su stvoreni kao i vi, vi ih pravite kao kipove i obožavate ih, a oni vam ne mogu dati opskrbu.

"vi hranu od Allaha tražite", tj. tražite opskrbu od Allaha, i ni od koga drugog u čijem vlasništvu nije ništa.

"i Njemu ibadet činite i Njemu zahvalni budite" na onome što vam je podario. **"Njemu će te se vratiti"**, pa će svako za svoja djela biti nagrađen, odnosno kažnjen. Uzvišeni rekao je:

"A ako vi smatrate lažnim mene, pa smatrali su lažnim svoje poslanike i narodi prije vas", priopćeno vam je kakva ih je patnja zadesila zbog suprotstavljanja poslanicima.

"a poslanik je jedino dužan da jasno obznani." Znači poslanik je jedino dužan da vam dostavi zapovijedi Uzvišenog Allaha, a On je Onaj Koji upućuje na Pravi put koga hoće i Onaj Koji ostavlja u zabludi koga hoće, pa nastojte da budete od sretnih.

أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ بَدَأَ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ
يسيرٌ ﴿١٩﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ
النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحَمُ
مَنْ يَشَاءُ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا أَنْتُمْ بِمُحْجَرِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ
وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ
وَلِقَائِهِ أُولَئِكَ يَسْأَلُونَ مَنْ رَحِمْنِي وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

"Zar ovi ne vide kako Allah sve iz ničega stvara? On će to opet učiniti; Allahu je to, zaista, lahko /19/ Reci: 'Putujte po svijetu da vidite šta je On iz ničega stvorio. I Allah će to, poslije, po drugi put stvoriti, Allah, zaista, može sve. /20/ On kažnjava onoga koga On hoće i milost ukazuje onome kome On hoće, Njemu ćete se vratiti. /21/ Njegovoj kazni nećete umaći ni na Zemlji ni na nebu, a nemate, mimo Allaha, ni pomagača ni zaštitnika /22/ A onima koji neće da vjeruju u Allahove dokaze i u susret s Njime, njima nije

stalo do Moje milosti - njih čeka patnja nesnosna." /23/

Uzvišeni govori, kazujući o Ibrahimu, neka je salavat i selam na njega, da im je dokazao istinitost povratka, koga su oni negirali, tako što su pozvani da razmisle o tome kako ih je Allah, dž.š., stvorio nakon što nisu bili spomena vrijedni; Onaj Koji je stvorio stvorenja iz ničega može to i ponovo učiniti, a to je Njemu lahko. Razmatranjem stvaranja nebesa i Zemlje i stvorenja koja su na njima i između njih, dolazi se do dokaza o postojanju Tvorca, Apsolutnog Subjekta, Koji kaže "Budi!"- i ono bude, stoga rekao je On, neka je Uzvišen:

"Zar vi ne vidite kako je Allah sve iz ničega stvorio? On će to opet učiniti, Allahu je to, zaista, lahko", kao što je također rekao:

"On je Taj Koji iz ničega stvara i On će to ponovo učiniti, to je Njemu lahko."/20:27/

Uzvišeni još kazuje:

"Reci: 'Putujte po svijetu da vidite što je On iz ničega stvorio. I Allah će to, poslije, po drugi put stvoriti'", tj. na Sudnjem danu.

"Allah, zaista, može sve." Tema ovog ajeta slična je kao i u riječima Uzvišenog:

"Mi ćemo im pružiti dokaze Naše u prostranstvima svemirskim, a i u njima samim, dok im ne bude sasvim jasno da je Kur'an Istina." /41:53/

I Uzvišeni kaže: **"On kažnjava onoga koga On hoće i milost ukazuje onome kome On hoće. On hoće samo pravdu i neće učiniti ni koliko trun nasilja, jer je On Sebi zabranjenim učinio nasilje i zabranio nama da ga jedni drugima činimo. "I Njemu ćete se vratiti"**, tj. bit ćete vraćeni na Sudnjem danu.

Uzvišeni rekao je:

"Njegovoj kazni nećete umaći ni na Zemlji ni na nebu", tj. neće Mu niko umaći ni na nebu ni na Zemlji i svaki Mu je stvor potčinjen, boji se njega, i zavisi od Njega, a On je neovisan od bilo koga.

"a nemate, mimo Allaha, ni pomagača ni zaštitnika. A onima koji neće da vjeruju u Allahove dokaze i susret s Njime", tj. neće da vjeruju u njih i ne vjeruju da će se ponovo Allahu vratiti. **"njima nije stalo do Moje milosti"**, tj. neće imati udjela u njoj,

"njih čeka patnja nesnosna", tj. žestoki bol na oba svijeta.

فَمَا
كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنْجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٤٣﴾ وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ
أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم
بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٤٤﴾

"Odgovor naroda njegova bijaše: 'Ubijte ga ili ga spalite!', ali, Allah ga je iz vatre izbavio. To su, uistinu, dokazi za narod koji vjeruje. /24/ 'Vi ste', reče on, 'mimo Allaha kumire prihvatili da biste u životu na ovom svijetu međusobne prijateljske odnose održavali, a poslije, na Sudnjem danu, jedni drugih ćete se odricati i jedni druge ćete proklinjati, Vatra će vaše boravište biti, i niko vam u pomoć neće moći priteći.' /25/

Uzvišeni govori kazujući vijesti o ibrahimovom narodu da njihov odgovor poslije njegovih riječi, koje su sadržavale uputu i objašnjenje, nije bio, osim što su govorili: **"Ubijte ga ili spalite!"**, a to se desilo zbog toga što su bili izneseni dokazi protiv njih, te su ih oni odbacili i upotrijebili silu vlasti, sakupili su ogromna drva na gomilu i zapalili ih. Nije do tada potpaljena veća Vatra od te. Zatim su bacili ibrahima u nju, a Allah ju je učinio hladnom i spasonosnom za njega, i pored toga što je danima boravio u njoj. Zbog ovoga i sličnih stvari Allah ga je učinio imamom ljudima, on je žrtvovao svoju dušu za Milostivog i svoje tijelo u Vatri, i velikodušno darovao svoje dijete za kurban. On je svoj imetak namijenio gostima, te ga zbog svega ovoga vole sljedbenici svih vjera.

Uzvišeni kaže: **"ali, Allah ga je iz Vatre izbavio"**, tako što ju je učinio hladnom i spasonosnom, kao što Uzvišeni kaže:

"i htjedeše da ga na muke stave, ali mi njih učinismo poniženim" /37:98/

Uzvišeni rekao je:

"To su, uistinu, dokazi za narod koji vjeruje. 'Vi ste', reče on, 'mimo Allaha kumire prihvatili da biste u životu na ovom svijetu međusobne prijateljske odnose održavali." On se obraća svome narodu koreći ga zbog loših postupaka, jer obožava kumire, tj. uistinu je uzeo ove bogove da bi oni bili predmet njegove međusobne pažnje i prijateljstva.

"a poslije, na Sudnjem danu" ljubav će se preokrenuti u srdžbu, zatim

"jedni drugih ćete se odricati", tj. negirat ćete ono što je bilo među vama.

"jedni druge će te proklinjati", tj. oni koji su slijedili proklinjat će one koje su slijedili i obratno, kao što Uzvišeni kaže:

"Tog Dana će oni koji su jedni drugima bili prijatelji postati neprijatelji, samo to neće biti oni koji su se Allaha bojali i grijeha klonili." (43:67)

Uzvišeni rekao je: **"Vatra će vaše boravište biti"**, tj. mjesto gdje će te dospjeti bit će u Vatri. **"i niko vam u pomoć neće moći priteći"** tj. da vam pomogne ili da vas izbavi iz nje. Ovakav slučaj će biti sa nevjernicima, a što se tiče pravovjernih koji vjeruju u jednoću Uzvišenog Allaha, oni će oprostiti jedni drugima nakon što im se glasnik obrati: "O vi koji vjerujete u jednoću Uzvišenog Allaha oprostite jedni drugima, a Allahovo je da nagradi!", kao što stoji u hadisu...

* فَأَمَّن لَّهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَى رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٦﴾
وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ الْتُبَّوَّةَ وَالْكَتَّابَ
وَأَنبَأَهُ آجْرَهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٧﴾

"I Lut mu jedini povjerova! A Ibrahim reče: 'Ja se selim onamo kuda mi je Gospodar moj naredio, jer je On, uistinu, Silan i Mudar.' /26/ I Mi smo mu ishaka i Jakuba poklonili i potomcima njihova vjerovjesništva i Knjigu dali, a njemu na ovom svijetu njegovu nagradu dali, a na onom će, doista, jedan od onih dobrih biti." /27/

Uzvišeni veli, kazujući o Ibrahimu, da mu je povjerovao jedino Lut. Neki kažu da je on sin Ibrahimovog brata, kažu da je on Lut ibn Haran ibn Azer i niko mu ne povjerova osim njega i Sare, supruge Ibrahima El-Halila. Ali postavlja se pitanje kako uskladiti ovaj ajet sa hadisom koji se nalazi u sahih-predajama, a koji kaže da dok je Ibrahim prolazio kroz zemlju jednog vladara, silnika, on je upitao Ibrahima za Saru, šta mu je ona, pa je on rekao: "Moja sestra", zatim je došao do nje i rekao joj: "Ja sam njemu rekao da si ti moja sestra pa me nemoj pobijati, jer na Zemlji nema osim tebe i mene ni jednog vjernika, a ti si moja sestra u vjeri." Ovdje kao da se željelo reći - a Allah najbolje zna - da na Zemlji nejma dvoje supružnika, osim mene i tebe, u islamu.⁴⁹⁶ Lut mu je, uistinu, jedini povjerovao iz njegovog naroda i učinio hidžru sa njim u zemlje Šama, zatim je bio poslan za života El-Halila stanovnicima Sodome i njene okoline, a o njihovoj sudbini bilo je riječi prethodno i još će biti.

Uzvišeni Allah rekao je: **"Ja se selim onamo kuda mi je Gospodar moj naredio"**, tj. iz sredine koju su sačinjavali mnogobošci iz njihovog naroda, za

⁴⁹⁶ Moje je mišljenje da se, možda, misli na zemlju, kraljevstvo tog silnika u kojoj su njih dvoje bili. Historijsko predanje veli da je to Misir, a taj silnik je egipatski faraon.

željom da stekne mogućnost da jasno očituje vjeru, i stoga je On rekao:

"uistinu je On Silan i Mudar", tj. Njemu pripada snaga i Njegovom Vjerovjesniku i onima koji u Njega vjeruju, mudar je u Svome govoru, Svojim djelima, Svojim odredbama, kako šerijatskim tako i onim vezanim za određenje.

Uzvišeni Allah rekao je: **"I Mi smo mu Ishaka i Jakuba poklonili"**; isto tako rekao je:

"I pošto napusti njih i one kojima su se, mimo Allaha, klanjali, Mi mu Ishaka i Jakuba darovavimo, i obojicu vjerovjesnicima učinismo" /19:49/, tj. nakon što je napustio svoj narod, Allah ga je obradovao dobrim sinom vjerovjesnikom, a ovom se rodio dobar sin vjerovjesnik, za njegova života, a kojemu je on bio djed. Nema sumnje da je to Jakub sin Ishaka, Ibrahimovog sina, o čemu govore Kur'an i sunnet.

Uzvišeni rekao je: **"I potomcima njegovim vjerovjesništvo i Knjigu dali."** Ovo je velika životna nagrada; pored toga što ga je Allah uzeo za prijatelja, učinio ga je predvodnikom ljudima tako što je njegovim potomcima dao vjerovjesništvo i Knjigu, pa nije bilo ni jednog poslanika poslije Ibrahima, a.s., a da nije bio od njegovog potomstva.

Svi potomci Benu-Israila su iz potomstva Jakuba ibn Ishaka ibn Ibrahima tako da je posljednji od njih bio Isa, a.s., koji je došao Benu-Israilcima kao donosilac radosne vijesti o Poslaniku, Arapu, Kurejšiji, Hašimiji, pečatu svih vjerovjesnika i vodi Ademovih potomaka na dunjaluku i ahiretu, onome koga je Allah odabrao iz jezgra Arapa, iz potomstva Ismaila, sina Ibrahimovog, a.s., i nejma ni jednog poslanika iz potomstva Ismaila, a.s., poput njega, neka je najbolji salavat i selam na njega.

Uzvišeni rekao je: **"a njemu na ovom svijetu njegovu nagradu dali, a na onom će, doista, jedan od onih dobrih biti"**, tj. Allah mu je podario ovosvjetsku sreću povezanu sa srećom na onom svijetu. Imao je na dunjaluku obilnu opskrbu od Allaha, dž.š., i udoban stan i izvor pitke vode i lijepu, čestitu suprugu. Pratila ga je lijepa pohvala i dobar spomen, svako ga je volio i držao ga za prijatelja. Uz to je bio u cijelosti, potpuno, ustrajan u pokornosti Uzvišenom Allahu. Kao što kaže On, neka je Uzvišeni:

"a njemu na ovom svijetu njegovu nagradu dali, a na onom će, doista, jedan od onih dobrih biti", tj. Allah mu je podario ovosvjetsku sreću povezanu sa srećom na onom svijetu. Imao je na dunjaluku obilnu opskrbu od Allaha, dž.š., i udoban stan i izvor pitke vode i lijepu, čestitu suprugu. Pratila ga je lijepa pohvala i dobar spomen, svako ga je volio i držao ga za prijatelja. Uz to je bio u cijelosti, potpuno, ustrajan u pokornosti Uzvišenom Allahu. Kao što kaže On, neka je Uzvišeni:

"i Ibrahimovim, koji je obaveze potpuno ispunjavao" /53:37/, tj. bio je ustrajan u izvršavanju svih zapovijedi i u pokornosti; stoga Uzvišeni kaže:

"a njemu na ovom svijetu njegovu nagradu dali, a na onom će, doista, jedan od dobrih biti."

وَلَوْ طَا
إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَأنتون الفحشة ما سبقكم بها من أحد من
العلمين ﴿٢٨﴾ أنتون الرجال ونقطعون السبيل وتأتون
في ناديبكم والمنكر فما كان جواب قومي إلا أن قالوا أنتنابعذاب
الله إن كنت من الصادقين ﴿٢٩﴾ قال رب أنصرني على القوم الفاسدين ﴿٣٠﴾

"i Luta. Kada narodu svome reče: 'Vi činite takav razvrat kakav prije vas niko na svijetu nije činio: /28/ s muškarcima općite, po drumovima presrećete, na skupovima svojim najodvratnije stvari činite', odgovor naroda njegova bijaše: 'Učini da nas Allahova kazna stigne, ako istinu govoriš!' /29/ 'Gospodaru moj,' reče on, 'pomozi mi protiv naroda grješnog!'" /30/

Uzvišeni kazuje o Svome poslaniku Lutu, a.s., da je korio svoj narod zbog njihovih postupaka i zbog ružnih djela koja su činili općeci sa muškarcima, a ostavljajući žene po strani; nijedan narod na svijetu nije radio ova djela prije njih. Pored ovoga nisu vjerovali u Uzvišenog Allaha, lažnim su smatrali Njegovog poslanika, suprotstavljali su mu se, po putevima su presretali ljude, ubijali ih i pljačkali im imovinu.

"i na skupovima svojim najodvratnije stvari činite", tj. čine i govore na svojim skupovima ono što ne dolikuje i jedni drugima ne osporavaju ništa od toga. Kaže se da su činili svoja ružna djela javno i kaže se da su se šprдали i međusobno se ismijavali. Kaže se i da su organizovali borbe ovnova i pijetlova. Imam Ahmed prenosi od Umi-Hani' da je rekla: /420/ "Pitala sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o riječima Uzvišenog:

'i na skupovima svojim najodvratnije stvari činite.' On rekao je: 'Napadali su one koji bi išli putem i ponižavali ih, to je ružno djelo koje su činili'; prenose Tirmizi, Ibn-Džerir, Ibn Ebi-Hatim, a Timizi ga smatra hasenom. Uzvišeni Allah kaže:

"Učini da nas Allahova kazna stigne, ako istinu govoriš." Ovo je izraz njihovog nevjerovanja, ismijavanja i prkosa, zbog toga je Allahov Poslanik, a.s., zatražio pomoć protiv njih i rekao:

"Gospodaru moj, pomozi mi protiv naroda grješnog!"

وَمَا جَاءت رُسُلَنَا إبراهيمَ بالبشرى قالوا إنما مهلكوا أهل هذه
القرية إن أهلها كانوا ظالمين ﴿٣١﴾ قال إن فيها لوطاً قالوا نحن أعلم

مِنْ فِيهَا النَّجِيَّةُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أُمَّرَأَةً كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣١﴾ وَلَمَّا أَنْجَاهُنَّ
رُسُلَنَا لُوطًا سِيسَىٰ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالُوا لَا تَنْخِفْ وَلَا تَخِرْزَنَّ
إِنَّا نَجُوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا أُمَّرَأَةً كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٢﴾ إِنَّا مُنْزِلُونَ
عَلَىٰ أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْرًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ تَرَكْنَا
مِنْهَا آيَةً يَتَذَكَّرُ لَهَا قَوْمٌ يُعَقِلُونَ ﴿٣٤﴾

"I kad izaslanici Naši Ibrahimu radosnu vijest donesoše, rekoše: 'Mi ćemo uništiti stanovnike onoga grada, jer su njegovi stanovnici nevjernici! /31/ 'U njemu je Lut - reče Ibrahim.' 'Mi dobro znamo ko je u njemu', rekoše oni, 'mi ćemo njega i porodicu njegovu spasiti osim žene njegove, ona će ostati s onima koji će kaznu iskusiti.' /32/ I kad izaslanici Naši dođoše Lut, on se zbog njih sneveseli i uznemiri. 'Ne boj se i ne brini se', rekoše oni 'mi ćemo tebe i porodicu spasiti, osim žene tvoje, ona će ostati s onima koji će kaznu iskusiti. /33/ A na stanovnike ovog grada spustit ćemo strašnu kaznu s neba zbog toga što su razvratnici. /34/ I od njega smo ostavili vidljive ostatke ljudima koji budu pamet imali' /35/.

Nakon što je Lut zatražio pomoć od svoga Uzvišenog Gospodara, poslani su mu u pomoć meleki. Navratili su kod Ibrahima, a.s., u liku gostiju, i nakon što im je pripremio ono što treba gostima, a oni nisu jeli..., on je osjetio strah od njih. Oni su ljubazno postupali sa njim i obradovali ga rođenjem djeteta, koje će biti dobro, od njegove žene Sare, a ona je bila prisutna. Ona se začudila zbog toga, kao što je prethodno objašnjeno u surama "Hud" i "El-Hidžr". Zatim su ga obavijestili da su oni poslani da unište Lutov narod, a on je previdio da ih je uputio Allah, dž.š.

"Mi ćemo uništiti stanovnike onoga grada, jer su njegovi stanovnici nevjernici! 'U njemu je Lut', reče Ibrahim. 'Mi dobro znamo ko je u njemu', rekoše oni, 'mi ćemo njega i porodicu njegovu sigurno spasiti, osim žene njegove, ona će ostati s onima koji će kaznu iskusiti'", tj. bit će od onih koji će doživjeti propast, jer je ona sudjelovala sa njima u nevjerstvima i razuzdanosti, zatim su otišli Lut, a.s., u obliku prelijepih dječaka. Nakon što ih je takve vidio:

"on se zbog njih sneveseli i uznemiri", tj. uplašio se za njih, zbog svoga naroda, iako ih nije ugostio bojao se za njih od ovih. Nije znao ništa o njima.

"Ne boj se i ne brini se", rekoše oni, "mi ćemo tebe i porodicu tvoju spasiti, osim žene tvoje, ona će ostati s onima koji će kaznu iskusiti, a na stanovnike ovog grada spustit

ćemo strašnu kaznu s neba zbog toga što su razvratnici."

A ta kazna je bila takva što je Džibril, a.s., iščupao njihova naselja sa površine Zemlje, zatim ih je podigao do samog neba, a onda ih prevrnuo na njih. Allah je poslao po njima grumenje od pečenog blata obilježeno od tvoga Gospodara, pa je Allah učinio mjesto gdje su bila naselja ružnim, smrdljivim jezerom, a njih je učinio poukom do Dana kada ljudi budu dozivali jedni druge. Oni su najžešće kažnjeni do Sudnjeg dana, stoga je rekao Uzvišeni:

"I od njega smo ostavili vidljive ostatke", tj. jasne,

"ljudima koji budu pameti imali", kao što Uzvišeni veli:

"I pored nastambi njihovih prolazite i danju i noću, pa zašto se ne urazumite!?" /37:137,138/

وَالِي مَدْيَنَ أَخَاهُ شُعَيْبًا فَقَالَ
يَقُولُوا عِبُدُوا اللَّهَ وَارْحُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ
﴿٣٧﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذْتَهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جِثِيمِينَ ﴿٣٨﴾

"A u Medjen poslasmo brata njihova Šuajba: 'O narode moj', govorio je on, 'Allahu ibadet činite, i onom svijetu se nadajte, i po Zemlji nered nipošto ne činite! /36/ Ali mu oni ne povjerovaše, pa ih zadesi strašan potres i oni osvanuše u zemlji svojoj mrtvi, nepomični.' /37/

Uzvišeni kazuje o Svome robu i poslaniku Šuajbu, a.s., da je naređivao svome narodu da obožavaju samo Allaha, Koji nema suparnika, da ih je strašio Allahovom kaznom na oba svijeta, pa rekao je:

"O narode moj, Allahu ibadet činite, i onom se svijetu nadajte", tj. bojte se Posljednjeg dana, tj. Allahove kazne na ahiretu. On rekao je:

"I po Zemlji nered nipošto ne činite!", tj. ne činite nered na Zemlji i ne postupajte nepravično prema njenim stanovnicima umanjujući na mjerici i na vagi, i presretajući na putevima; uz ovo nisu vjerovali u Allaha, dž.š., i Njegovog poslanika, a.s., pa ih je Allah, dž.š., uništio užasnim potresom koji je potresao njihove gradove, i krikom koji je iz srca čupao, i kaznom iz oblaka jednog strašnog dana. To je prethodno spomenuto u surama "El-E'raf", "Hud", "Eš-Šu'ara":

"i osvanuše u zemlji svojoj mrtvi, nepomični."

وَعَادًا
 وَثَمُودًا وَقَدْ تَبَّيَّنَ لَكُمْ مِّنْ مَّسْكِينٍ مِّنْهُمْ وَنَزَّلْنَا لَهُمُ الشَّيْطَانَ عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ
 فَصَدَّوهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾ وَقُرُونِ وَفِرْعَوْنَ
 وَهَمَانَ وَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ
 وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ ﴿٣٩﴾ فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِمْ مِّنْ أَرْضِنَا عَلَيْهِ
 حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَّنْ أَخَذْنَا الصِّخْرَةَ وَمِنْهُمْ مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ
 وَمِنْهُمْ مَّنْ أَعْرَفْنَا وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْظِمَهُمْ وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ
 يَظْلُمُونَ ﴿٤٠﴾

"A i Ada i Semuda - ostaci domova njihovih vidljivi su vam - i šejtan im je lijepim postupke njihove predočio, pa ih, iako su razumni bili, od Pravog puta odvratio. /38/ I Karuna i Faraona i Hamana: Musa im je jasne dokaze donio, ali su se oni na Zemlji oholo ponijeli i kaznu nisu izbjegli, /39/ I sve smo prema grijesima njihovim kaznili: na neke vjetar pun pijeska poslali, a neke strašnim glasom uništili, neke u zemlju utjerali, a neke potopili; Allah im nije učinio nepravdu, sami su sebi nepravdu nanijeli."/40/

Uzvišeni kazuje o minulim narodima koji su u laž utjerali vjerovjesnike, kako ih je iskorijenio, na razne načine kaznio i osvetio im se. Ad, narod Huda, a.s., nastanjivao je Al-Ahkaf u blizini Hadremevta, a Semud, narod Saliha, a.s., nastanjivao je Al-Hidžr u blizini Vadil-Kura. Arapi su dobro poznavali njihova staništa i često su prolazili pored njih, i Karun, koji je bio vlasnik brojnih riznica, Faraon, vladar Egipta u doba Musaa, a.s., i njegov vezir Haman, obojica Kopti, nevjernici. **"I sve smo prema grijesima njihovim kaznili"**, tj. Njegova kazna je bila odgovarajuća:

"na neke vjetar pun pijeska poslali", to je bio Ad; njih je zadesio ledeni vjetar koji je nosio pijesak sa zemlje i obrušavao ga na njih, zatim ih je vjetar čupao sa zemlje i dizao prema nebu, pa potom bacao naglavačke o zemlju pa su ostajala tijela bez glave, **"a neke strašnim glasom uništili"**; oni su bili Semud, koji su zaklali Allahovu devu iz nevjerstva, pa su bili kažnjeni strašnim krikom i usmrćeni:

"neke u zemlju utjerali"; to je Karun, koji je činio nepravdu, nasilje i grijesio prema Gospodaru, hodao je oholo, likovao je i sam se sobom ponosio, pa je utjeran on i njegov dvorac u zemlju i u njoj će ostati do Sudnjeg dana, **"a neke potopili"**; to su Faraon i njegov vezir Haman i njihova vojska koji su potopljeni jednog jutra pa se od njih nije spasio niko ko bi ispričao.

"Allah im nije učinio nepravdu", tj. u onome kako je postupio prema njima: **"sami su sebi nepravdu nanijeli"**, tj. prema njima je postupljeno tako što su kažnjeni kaznom koja im je data kao rezultat onoga što su sami zaslužili.

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ
 اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾
 إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُدْعُونَ مِن دُونِهِ مِن شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾ وَتِلْكَ
 الْأَمْثَلُ نُضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾

"Oni koji, mimo Allaha, zaštitnike uzimaju slični su pauku koji sebi isplete kuću, a najslabija je kuća, uistinu, paukova kuća, neka znaju, /41/ Allah dobro zna da ovi kojima se oni, pored Njega, klanjaju ništa ne predstavljaju. On je Silni i Mudri. /42/ To su primjeri koje Mi ljudima navodimo, ali ih samo učeni shvaćaju."/43/

Ovo je primjer koji Allah navodi za mnogobošce u vezi sa time što oni imaju bogove osim Allaha i mole ih za opskrbu, pomoć, i u slučaju kada se nađu u teškoćama. U ovom pogledu oni su kao paukova kuća, primjer onoga koji se oslanja na nekoga drugog izuzev Allaha je kao Onaj Koji se pridržava za paukovu kuću nestabilnu koja mu ni najmanje ne koristi. Ovo je suprotno muslimanu vjerniku koji je srce predao Allahu, i uz to on dobro postupa u slijedenju i pridržavanju šerijata jer je on jak i postojan. Uzvišeni zatim, prijeteći, kaže onima koji obožavaju druge osim Njega i pripisuju mu suparnike, da On zna one koji mu širk čine i koji božanstva osim Njega obožavaju, On je Mudar i sve zna.

Uzvišeni zatim kaže:

"To su primjeri koji Mi ljudima navodimo, ali ih samo učeni shvaćaju", tj. razumiju ih i shvaćaju jedino oni koji su upućeni u nauku i koji je temeljito poznaju.

حَقَّقَ اللَّهُ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾ أَنلَّمَا أَوْحَى
 إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقْرَبَ الصَّلَاةِ إِنَّ الصَّلَاةَ نَمَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ
 وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

"Allah je nebesa i Zemlju s Istinom stvorio; to je, doista, pouka onima koji vjeruju. /44/ Kazuj Knjigu koja ti se objavljuje i obavljaj namaz - namaz, zaista, odvrća od razvrata i od svega što je ružno; a Allahovo spominjanje vas veće je od vašeg spominjanja Njega! - A Allah zna šta radite!" /45/

Uzvišeni kazuje o Svojoj veličanstvenoj snazi, o tome da je stvorio nebesa i Zemlju s razlogom, tj. ne iz zabave i igre.

Uzvišeni rekao je: **"to je, doista, pouka onima koji vjeruju"**, tj. jasan dokaz da je Uzvišeni jedinstven u stvaranju, određivanju i božanstvenosti; zatim je naredio Svome Poslaniku, a.s., i vjernicima da kazuju Kur'an, tj. da ga uče i priopćavaju ljudima.

"i obavlja namaz", potpuno ga obavljajući u poniznosti i upotpunjujući njegove sastavne dijelove, te razmišljajući o onome što uči u toku namaza iz Kur'ana,

"namaz, zaista, odvraća od razvrata i od svega što je ružno", tj. namaz koji posjeduje prethodno opisane karakteristike u pogledu bogobožnosti, poniznosti obavljanja ruknova (sastavnih dijelova), te istinskog i iskrenog razmišljanja. Ovakav namaz ima djelotvoran utjecaj na odustajanje od razvrata i od svega što je ružno, namaz u ovom slučaju podrazumijeva prisustva svega što je pomenuto zajedno - to je iskreno prisjećanje Uzvišenog Allaha u kojem zajedno sudjeluju srce i jezik, a u tome ih slijede svi organi: **"A Allahovo spominjanje vas veće je od vašeg spominjanja Njega"**, tj. sve ono čime spomeneš Allaha Uzvišenog u namazu sa skrušenošću uz nijet i namjeru, popratno je Allah Uzvišeni spominjanjem Njegovog roba među "Visokim društvom" (Meleul-e'ala), kao što je Uzvišeni rekao: **"Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti!" /2:152/** Nema sumnje da je sjećanje i spominjanje Uzvišenog Allaha u svakom govoru i poslu povod da Uzvišeni Allah spomene Svoga roba, što je veličanstvenije od toga kada rob spomene Njega. Znači, On ga nagradi za njegovo djelo više i veličanstvenije, pa kada rob spomene svoga Gospodara, gospodar spomene Svoga roba.

"A Allahovo spominjanje vas veće je od vašeg spominjanja Njega! A Allah zna šta radite", tj. zna sve ono šta radite, govorite, namjeravate, i nagradit će vas onako kako zaslužujete.

Prenosi El-Hafiz Ebu-Bekr el-Bezzar od Džabira ili od nekog čovjeka da rekao je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.: /421/ "Jedan čovjek klanja noću, a kada svane on krade". On je rekao: "Odvratit će ga to što si rekao." Prenosi Ibn Ebi-Hatim od Abbasa o riječima Uzvišenog: **"A Allahovo spominjanje vas veće je od vašeg spominjanja Njega!"** da rekao je: "Postoje dva stava: da se odnosi na spominjanje i sjećanje Allaha Uzvišenog prilikom nečega što je zabranio, i da se odnosi na to da je Allahovo spominjanje vas veličanstvenije od vašeg spominjanja Njega.

* وَلَا تَجِدُوا أَهْلَ
الْكِتَابِ إِلَّا بِاللَّيْ هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي
أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأَنْزَلَ إِلَيْكُمُ وَاللَّهُ وَالْهَمَّا وَالْهَمُّ وَحْدٌ وَمَنْ لَمْ يُسَلِّمْ

"I sa sljedbenicima Knjige raspravljajte na najljepši način - ne sa onima među njima koji su nepravedni - i recite: 'Mi vjerujemo u ono što se objavljuje nama i u ono što je objavljeno vama, a naš Bog i vaš Bog - jedan je i Njemu smo mi predani!'" /46/

Katade kaže da je ovaj ajet derogiran, ajetom zvanim "es-sejfi" (sablja), a drugi kažu da je taj ajet jasni ajet čiji je propis važeći i odnosi se na one među njima koji se žele uputiti u islam i sa njima se raspravlja na najljepši način da bi se imalo uspjeha kod njih, kao što Uzvišeni kaže:

"Na putu Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj." /16:125/ Ibn-Džerir odabrao je ovo mišljenje.

Uzvišeni rekao je: **"ne sa onima među njima koji su nepravedni"**, tj. sa onima sa kojima nema koristi raspravljati, pa će im biti naredeno da daju džizju, a u protivnom postat će oni sa kojima treba ratovati, te će se tada sa rasprave prijeći na borbu i protiv njih će biti povedena borba da bi se spriječili i suzbili, kao što je Uzvišeni rekao:

"Mi smo izaslanike naše s jasnim dokazima slali i po njima Knjige i terezije objavljivali: da bi ljudi pravedno postupili - a gvožđe smo stvorili, u tome je velika snaga..." - do Njegovih riječi - **"...Allah je, uistinu, Moćan i Silan."** /57:25/ Uzvišeni je rekao:

"i recite: 'Mi vjerujemo u ono što se objavljuje nama i u ono što je objavljeno vama'", tj. kada oni iznesu nešto za što ne znamo da li je Istina, mi se nećemo negativno izraziti o tome jer može biti Istina, niti to potvrditi, jer može biti nelstina, već vjerujemo u to općenito, ovisno od jednog uvjeta, a to je da bude objavljeno, a ne izmijenjeno ili interpretirano.

Buharija prenosi od Ebu Hurejre, r.a., da rekao je: /422/ "Sljedbenici Knjige čitali su Tevrat na hebrejskom, a muslimanima su ga tumačili na arapskom, pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Ne potvrđujte sljedbenicima Knjige niti ih u laž ugonite, i recite: 'Mi vjerujemo u ono što se objavljuje nama, i u ono što je objavljeno vama, a naš Bog i vaš Bog jeste - Jedan, i mi smo Njemu predani.'"

Treba znati da je većina onoga što oni prenose laž i neistina, budući da je to došlo pod udar izobličavanja, zamjena, promjena i interpretacija, te da je malo istine u tome; zatim, malo je koristi u većini toga, ako je i Istina. Ibn-Džerir prenosi od Ibn-Mesuda da je rekao: "Ne pitajte sljedbenike Knjige ni

o čemu, neće vas uputiti, oni su zalutali, bilo da su lažnom smatrali Istinu ili da su neistinu smatrali istinitom."

Ibn-Abbas rekao je: "Kako to da vi pitate sljedbenike Knjige o nečemu, a vaša Knjiga koja vam je objavljena preko Resulallaha, s.a.v.s., objavljena je poslije, vi je samo čitate ne baveći se mnogo njome, a preneseno vam je da su sljedbenici Knjige mijenjali izobličavali i svojim rukama pisali knjigu govoreći: 'Ovo je od Allaha', da bi za to izvukli neznatnu korist. Zar vam znanje koje vam je došlo ne zabranjuje da ih pitate? Da, tako mi Allaha, nismo vidjeli ni jednog čovjeka od njih koji vas je pitao o onome što je objavljeno vama." Prenosi Buharija.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ
وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا كُنْتَ
تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخْطُ بِسَمِينِكَ إِذًا لَا تَرَاهُ بِالْبَاطِلُونَ ﴿٤٨﴾
بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا
الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾

"Kao i njima, Mi tebi objavljujemo Knjigu, a neki od onih kojima smo već dali Knjigu - i u nju vjeruju, a dokaze Naše samo nevjernici osporavaju. /47/ Ti prije nje nijednu knjigu nisi čitao, a nisi je ni desnom rukom svojom pisao, inače, posumnjali bi oni što laži govore. /48/ A to su ajeti jasni, u srcima su onih kojima je razum dat, a Naše ajete samo nepravedni osporavaju. /49/

Ibn-Džerir kazuje: "Uzvišeni Allah kaže: Kao što smo, o Muhammede, poslanicima prije tebe objavili Knjige, tako smo objavili i ovu Knjigu." Ovo što rekao je Ibn-Džerir dobro je.

Uzvišeni kaže: **"a neki od onih kojima smo već dali Knjigu - i u nju vjeruju"**, tj. oni od njihovih učenih svećenika koji su je uzeli i čitali onako kako je objavljeno, kao što su Abdullah ibn Selam i Selman el-Farisi i drugi poput njih. Uzvišeni kaže: **"a i od ovih neki u nju vjeruju"**, tj. Arapi iz reda Kurejši i drugi.

"a dokaze Naše samo nevjernici osporavaju", tj. lažnim ih smatraju samo oni koji Istinu prekrivaju neistinom i Sunčevu svjetlost odvrćaju sabljama i povicima: "Dalje! Nazad!"

Uzvišeni kaže:

"Ti prije nje nijednu knjigu nisi čitao, a nisi je ni desnom rukom svojom pisao", tj. ti si, o Muhammede, živio u svome narodu i prije nego ti je Allah, dž.š., objavio ovaj Kur' an, i nisi čitao niti pisao. On je ovako opisan i u prethodnim Knjigama, kao što kaže Uzvišeni Allah:

"onima koji će sljediti Poslanika, Vjerovjesnika, koji neće znati ni da čita ni da piše, kojeg oni kod sebe u Tevratu i Indžilu zapisana nalaze." /7:157/ Takav je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio do Sudnjeg dana. Nije napisao ni jedan rukopis niti ijedno slovo, već je imao pisare koji su pred njim pisali Objavu i pisma vladarima pokrajina. Navodi da je to on naučio krajem života, nisu vjerodostojni i nemaju nikakvog osnova.

Uzvišeni kaže: "nisi čitao." Glagol, tj. čitao **"prije nje nijednu knjigu."** Ovim se pojačano izražava negacija. **"a nisi je ni desnom svojom rukom napisao."** Tj. nisi ništa napisao, jer ga Uzvišeni Allah nije podučio ni čitanju ni pisanju. Uzvišeni kaže:

"Inače, posumnjali bi oni što laži govore", tj. da znaš lijepo čitati i pisati neke nezalnice između ljudi bi posumnjale i rekle: "Ovo je, doista, naučio iz knjiga prije njega koje su ostale od poslanika", mada i sami znaju da su oni rekli da je on nepismen.

"i govore: 'To su izmišljotine naroda drevnih, on traži da mu se prepisuje ujutro i navečer da mu ih čitaju'" /25:5/, pa im je Uzvišeni Allah odgovorio:

"Reci: 'Objavljuje ih Onaj Kome su poznate tajne nebesa i Zemlje'" /25:6/, a na ovome mjestu kaže:

"A to su ajeti jasni, u srcima su onih kojima je razum dat", tj. ovaj Kur' an su ajeti jasni, koji objašnjavaju uputu ka Istini u smislu zapovijedi, zabrane ili kazivanja; učenici ga znaju napamet, Uzvišeni Allah im ga je olakšao za učenje napamet, čitanje i tumačenje. Uzvišeni kaže: **"a naše ajete samo nepravedni osporavaju"**, tj. uobraženi, oholi, koji znaju Istinu i osporavaju je, stoga Uzvišeni kaže:

"A oni na kojima se ispuni riječ Gospodara tvoga, zaista, neće vjerovati, makar im došli svi dokazi, sve dok ne dožive patnju nenosnu." /10:96,97/

وَقَالُوا لَوْلَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ
عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥٠﴾ أَوَلَمْ يَكْفِهُمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ
الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ إِنْ فِي ذَلِكَ رَحْمَةٌ وَذِكْرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾
قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾

"i govore: 'Zašto mu od Gospodara njegova nisu neka čuda poslana?' Reci: 'Čuda su jedino u Allaha, a ja sam samo opominjatelj jasni.' /50/ A zar im nije dosta to što Mi tebi objavljujemo Knjigu koja im se kazuje: u njoj je, doista, milost i pouka narodu koji vjeruje. /51/ Reci: 'Allah je dovoljan svjedok meni i vama, On zna sve što je na nebesima i Zemlji.

A oni koji u kumire vjeruju, a u Allaha ne vjeruju, oni su gubitnici." /52/

Uzvišeni kazuje o mnogobošcima, njihovoj tvrdoglavosti i traženju čuda koja će ih uvjeriti da je Mudammed, a.s., Allahov Poslanik, kao što je Salihu data deva. Uzvišeni Allah kaže: **"Reci: 'O Muhammede'", "čuda su jedino u Allaha",** tj. to može narediti jedino Uzvišeni Allah, a da oni počnu slijediti Pravi put, On bi im odgovorio, to je Njemu lahko. Međutim, On zna njihovu tvrdoglavost, pa im neće na to odgovoriti. U tom smislu Uzvišeni kaže:

"A Semudu smo kao vidljivo čudo kamilu dali." /17:59/ Uzvišeni je također rekao:

"a ja sam samo opominjatelj jasni", tj. poslan sam vam da opominjem, te sam dužan jedino da vam dostavim ono što vam je poslano od Uzvišenog Allaha, a

"Kome Allah ukaže na Pravi put, on će Pravim putem ići, a koga u zabludu stavi, ti mu nećeš naći zaštitnika koji će ga na Pravi put uputiti." /18:1/ Zatim Uzvišeni - objašnjavajući njihovo neznanje i apsurdnost traženja čuda kao potvrde za istinitost onoga što je donio Muhammed, s.a.v.s., a donio im je vrijednu Knjigu koja je najveća mudžiza; oni koji su bili rječiti bili su nemoćni da joj pariraju, štaviše da pariraju i jednom njenom poglavlju - kaže:

"A zar im nije dosta što mi tebi objavljujemo Knjigu koja im se kazuje", tj. zar im nije dovoljna ova najveća mudžiza, a to je Kur'an koji smo ti objavili i u njemu su vijesti o onome što je bilo prije njih i vijesti o onome što će se desiti poslije njih i propisi za njih.

A ti si nepismen čovjek, ne čitaš i ne pišeš, a došao si im sa vijestima o onome što je u suhufima davnašnjim, sa objašnjenjem onoga u čemu su se oni razilazili. Uzvišeni, također, kaže:

"Zar ovima nije dokaz to što za njega znaju učeni ljudi sinova Israilovih?" /26:197/ Imam Ahmed, r.a., prenosi da je Ebu-Hurejre, r.a., rekao: "Rekao je Resulullah, s.a.v.s.: /423/ 'Nema ni jednog među poslanicima a da mu nije dat dokaz na osnovu kojega čovjek povjeruje, a meni je data jedino Objava koju mi je poslao Allah, pa želim da imam najviše sljedbenika na Sudnjem danu.'" Prenose Buharija i Muslim.

Uzvišeni je rekao: **"u njoj je, doista, blagodat i pouka narodu koji vjeruje",** tj. objašnjenje Istine i otklanjanje neistine, a to je ta milost (rahmet). U njoj je i pouka kroz kazivanje o kaznama koje su zadesile prošle narode, koja služi kao opomena i vjernicima uvećava iman.

Uzvišeni kaže: **"Reci: 'Allah je dovoljan svjedok meni i vama'"** za ono čime me utjerujete u laž u vezi s onim što vam govorim da sam Allahov Poslanik, vama poslan. Pa da sam lažov, zadesila bi me kazna, kao što Uzvišeni kaže:

Uzvišeni kaže: **"Reci: 'Allah je dovoljan svjedok meni i vama'"** za ono čime me utjerujete u laž u vezi s onim što vam govorim da sam Allahov Poslanik, vama poslan. Pa da sam lažov, zadesila bi me kazna, kao što Uzvišeni kaže:

"A da je on nama kojekakve riječi iznosio, Mi bismo ga za desnu ruku uhvatili, a onda mu žilu kucavicu presjekli" /59:44-46/ "Ja sam, uistinu, iskren u onome što vam dostavljam, i stoga me je On podržao očitim mudžizama i nepobitnim dokazima."

"On zna ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji", tj. nije Mu ništa skriveno.

"A oni koji u kumire vjeruju, a u Allaha ne vjeruju, oni su gubitnici." Tj. On će ih kazniti zbog onoga što su uradili i sučeliti sa onim što su napravili, te će u Ognju gorjeti, a ružno li je to boravište!

وَيَسْتَجِئُونَكَ

بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَاءَهُمُ الْعَذَابُ وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْضَةٌ وَهَمٌّ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾ يَسْتَجِئُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يَجْعَلَ لِكَيْفَتِهِمْ حِيطَةً بِأَلْكَافِرِينَ ﴿٥٧﴾ يَوْمَ يَعْشَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٨﴾

"Oni traže od tebe da ih što prije stigne kazna. A da nije određenog roka za to, kazna bi im došla, a doći će im, sigurno, iznenada, oni neće predosjetiti. /53/ Oni traže od tebe da ih što prije stigne kazna, a Džehennem će sigurno sve nevjernike obuhvatiti /54/ na Dan kad ih patnja i odozgo i odozdo obuzme, a melek rekne: iskusite ono što ste radili! /55/

Uzvišeni kazuje o neznanju mnogobožaca koje se pokazuju u traženju da ih što prije zadesi kazna, kao što Uzvišeni kaže:

"A kad su oni rekli: 'Bože, ako je ovo zbilja Istina od Tebe, Ti pusti na nas kamenje s neba kao kišu ili nam pošalji patnju nesnosnu!' /8:32/ A On ovdje kaže:

"oni traže od tebe da ih što prije stigne kazna. A da nije određenog roka za to, kazna bi im došla", tj. da Allah, dž.š., nije odredio odlaganje kazne, došla bi im brzo, **"a doći će im, sigurno, iznenada",** tj. neočekivano.

"oni neće predosjetiti. Oni traže od tebe da ih što prije stigne kazna, a Džehennem će sigurno sve nevjernike obuhvatiti", tj. oni traže od tebe da ih što prije stigne kazna, a ona će ih, neizostavno, zadesiti.

Zatim Uzvišeni kaže:

"na Dan kad ih patnja i odozgo i odozdo obuzme", tj. kada ih obuzme Vatra sa svih strana,

"a melek rekne: 'Iskusite ono što ste radili!'" Prijetnja, prijekor, ruženje, to predstavlja zamišljenu kaznu, tj. obavijest o njoj prije nego što ona stvarno nastupi, i prijetnju njome, a doći će pod njen udar u pravom smislu.

"na Dan kada budu u Vatru odvučeni, s licima dolje okrenutim: 'Iskusite Vatru džehenskemsku!'" /54:48/

يَعْبَادِي الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّا ارْتَضَىٰ
وَسِعَةً فَيَأْتِي فَاَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا
تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُم مِّنَ الْجَنَّةِ
عُرْفًا مُّخْرَجِينَ مَن تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٥٨﴾ الَّذِينَ
صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾ وَكَانَ مِن دَابَّةٍ لَّا تَحْمِلُ رَزْقًا
اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾

"O robovi Moji koji vjerujete, Moja je Zemlja prostrana, zato samo Meni ibadet činite! /56/ Svako živo biće smrt će okusiti, i Nama ćete se poslije vratiti. /57/ One koji budu vjerovali i dobra djela činili smjestit ćemo u dženetske odaje, ispod njih će rijeke teći, u njima će vječno boraviti. Kako će divna biti nagrada onima koji će se truditi, /58/ onima koji su trpjeli i u Gospodara Svoga se uzdali! /59/ A koliko ima životinja koje ne skupljaju hranu sebi, Allah ih hrani, a i vas! On sve čuje i sve zna." /60/

Ovo je naredjenje od Uzvišenog Allaha Njegovim robovima, vjernicima da učine hidžru iz mjesta gdje ne mogu prakticirati vjeru u Allahovu zemlju, prostranu, kako bi mogli vjeru prakticirati obožavajući jedino Allaha i robujući Mu kao što im je naredio. U tom smislu Uzvišeni Allah kaže:

"O robovi moji koji vjerujete, Moja je Zemlja prostrana, zato samo Meni ibadet činite!"

Nakon što je onima koji su bili nemoćni i potlačeni postalo mučno i teško boraviti u Meki, učinili su hidžru u Abesiniju da bi tamo bili sigurni za svoju vjeru, te su tamo naišli na najbolji prijem kod Ashameta En-Nedžasija, vladara Abesinije, Allah mu se smilovao, koji ih je prihvatio i pružio im svoju pomoć. Nakon toga Resulallah, s.a.v.s., i ostali ashabi učinili su Hidžru u Medinu.

Uzvišeni zatim kaže:

"Svako živo biće smrt će okusiti, i Nama ćete se poslije vratiti", tj. gdje god budete, stići će vas smrt, pa budite u pokornosti Allahu - to vam je bolje. Smrt je neminovna, Allahu će se sve vratiti. Onaj ko bude Allahu, dž.š., pokoran, On će ga nagraditi najboljom nagradom i najljepšim sevabima. U tom smislu Uzvišeni Allah kaže:

"One koji budu vjerovali i dobra djela činili smjestit ćemo u dženetske odaje ispod, kojih će rijeke teći", tj. nastanit ćemo vas u najviše odaje, u Džennetu, ispred kojih će teći rijeke vode, vina,

meda i mlijeka, različitih vrsta. **"u njima će vječno boraviti"**, tj. ostat će u njima vječno, ne želeći da ih zamijene nečim drugim.

"Kako će biti divna nagrada onima koji će se truditi!", tj. divna li su nagrada ove sobe vjernicima za njihov djela, **"onima koji su trpjeli"**, u vjeri i učinili hidžru u ime Allaha i suprotstavili se naprijateljima tražeći zadovoljstvo i žudeći za onim što je kod Njega. Prenosi Ibn Ebi-Hatim od Ebu-Malika el-Eš' šarija da mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (424) "U Džennetu postoje odaje čija se vanjšina vidi iz unutrašnjosti, a unutrašnjost izvana. Uzvišeni Allah obećao ih je onome ko bude hranio gladne, te govorio dobro i obavljao redovno namaz i post, i bude noću bdio dok ljudi budu spavali."

"i u Gospodara svoga se uzdali" u svim situacijama vezanim za vjeru i ovosvjetsko življenje. Zatim ih Uzvišeni obavještava da opskrba nije ograničena na određeno mjesto nego je univerzalna. Opskrba onih koji hidžru učine je čak, veća, obilnija i bolja. Oni su nakon kratkog vremena postali upravitelji i suci u svim krajevima i pokrajinama, stoga Uzvišeni kaže:

"a koliko ima životinja koje ne sakupljaju hranu sebi", tj. nisu u stanju da je sakupljaju i stječu, niti da gomilaju bilo šta za sutra. **"Allah ih hrani, a i vas!"**, tj. Allah im određuje opskrbu shodno njihovoj nemoći, te šalje svakom živom stvorenju opskrbu koja joj odgovara, čak i malom mravu, koji boravi u zemlji, i ptici u zraku, i ribi u vodi.

Uzvišeni Allah kaže:

"Na Zemlji nema ni jednog živog bića, a da ga Allah ne hrani; On zna gdje će koje boraviti i gdje će sahranjen biti. Sve to ima u jasnoj Knjizi." /11:6/

Uzvišeni kaže: **"On sve čuje i sve zna"**, tj. čuje ono što govore Njegovi robovi, zna gdje se kreću i gdje borave.

وَلَمَّا سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ
﴿٦١﴾ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ ۖ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾ وَلَمَّا سَأَلْتَهُم مَّن نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَاهُ
بِالْأَرْضِ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَنتُمْ
لَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾

"A da ih upitaš: 'Ko je nebesa i Zemlju stvorio i ko je Sunce i Mjesec potčinio?', sigurno bi rekli: 'Allah!', pa kuda se onda odmeću? /61/ Allah u izobilju daje hrane onome kome hoće od robova Svojih, a nekom i uskraćuje: Allah, zaista, zna sve. /62/ A ako ih upitaš: 'Ko s neba spušta i s njom mrtvu Zemlju

oživljava?', sigurno će reći: 'Allah!', a ti reći: 'Hvala Allahu!', ali većina njih ne shvaća."/63/

Uzvišeni Allah naglašava da mnogobošci koji obožavaju druge osim Njega priznaju da je On neovisan u stvaranju svih stvari i jedini odlučuje u određivanju istih. Ako je to tako, zašto onda obožavaju druge osim Njega i zašto se oslanjaju na druge osim Njega?! Kao što je On Jedini u Svojoj vladavini, neka bude i Jedini Koji se obožava. Priznavanje jednosti Njegovog gospodarstva nije dovoljno ako se, također, ne prizna da je samo On Bog. Stoga je radi priznanja jedinstva božanstvenosti zajedno sa jedinstvom gospodarenja poslan najbolji među stvorenjima Muhammed, s.a.v.s., i poslani su vjerovjesnici prije njega, neka je na sve njih salavat i selam.

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌّ لَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ
الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾ فَاذْكُرُوا فِي الْفَلَكَ دَعْوَةَ اللَّهِ
مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿٦٥﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا
ءَاتَيْنَاهُمْ وَلِيَتَمَنَّوْا فَيَسُوفَ يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾

"Život na ovom svijetu nije ništa drugo do zabava i igra, a samo onaj svijet je - život, kad bi oni samo znali!/64/ Kad se u lađe ukrcaju, iskreno se mole Allahu, a kada ih On do kopna dovede, odjednom druge Njemu ravnim smatraju /65/ da bi pokazali nezahvalnost prema onome što im Mi dajemo, i da bi uživali. A znat će oni!" /66/

Uzvišeni kazuje o beznačajnosti ovoga svijeta, o njegovoj prolaznosti i svršetku, te da je on, na kraju krajeva, igra i zabava.

"a samo onaj svijet je - život", tj. vječni život, bez svršetka. Uzvišeni kaže: **"kad bi samo oni znali",** tj. odabrali bi za sebe ono što je vječno, a ne ono što je prolazno; zatim, kazuje da mušrici u nevolji dozivaju samo Njega, ne pripisujući Mu druga, pa zašto ne čine tako uvijek?!

"Kad se u lađu ukrcaju, iskreno se mole Allahu...", Uzvišeni, slično tome, kaže

"Kad vas na moru nevolja zadesi, tada nema onih kojima se inače klanjate, postoji samo On. A kad vas On na kopnu spasi, vi okrećete glave."/17:67/ Uzvišeni na ovom mjestu kaže: **"a kad ih On do kopna odvede, odjednom druge Njemu ravnim smatraju."**⁴⁹⁷

⁴⁹⁷ Moje mišljenje: "Mnogobošci iz reda Arapa pripisivali su Allahu, dž.š., druga u blagostanju, a kada bi se našli u nevolji prizivali bi samo Njega, a mnogobošci našeg doba pripisuju Allahu druga u obje situacije, a protiv njih svjedoče njihove riječi, a neke od njih su: 'Kad

Rekao je Uzvišeni:

"da bi pokazali nezahvalnost prema onome što im Mi dajemo", i u koju će zapasti odgovara mnogoboštvu, nevjerovanju i traženju utočišta od Uzvišenog Allaha, koje su počinili dok su bili na dunjaluku.

أُولَئِكَ رَوَّأْنَا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا
وَيَتَخَفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبِالْبُطْلِ يُؤْمِنُونَ وَبِعَمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ
﴿٦٧﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ
أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾ وَالَّذِينَ جَاهَلُوا فِينَا نَهْدِيهِمْ
سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْحَسْبِينَ ﴿٦٩﴾

"Zar ne vide da smo Harem svetim i sigurnim učinili, dok se svuda oko njih otima i pljačka? i zar u laž vjeruju, a na Allahovim blagodatima nezahvalni su?! /67/ Ima li onda nepravednijeg od onoga koji o Allahu izmišlja ili poriče istinu koja mu dolazi? i zar nevjernicima nije mjesto u Džehennemu? /68/ One koji se budu radi Nas borili, Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti, a Allah, zaista, jeste na strani onih koji dobra djela čine!" /69/

Uzvišeni Allah naglašava Kurejšima da im je podario Harem, koga je učinio istim i za mještanima i došljaka. Onaj ko uđe u Njega, siguran je. I oni uživaju veliku sigurnost dok beduini oko njih vitlaju sabljama jedni na druge i jedni druge ubijaju. U tom smislu Uzvišeni kaže: **"Zbog navike Kurejši..."**, pa do kraja sure.

Uzvišeni kaže: **"I zar u laž vjeruje, a na Allahovim blagodatima nezahvalni su?!"** Umjesto da zahvaljuju Uzvišenom na blagodati i sigurnosti i na drugim blagodatima, priznajući Ga kao Boga i obožavajući jedino Njega..., oni nasuprot zahvaljivanju, niječu blagodati i Onoga Koji ih daje, neka je Uzvišen, i obožavaju druge osim Njega. Zbog toga im je uskratilo blagodat koju im je dao, i na Bedru je ubijen onaj ko je ubijen, a država je postala Allahova, Vjerovjesnikova i onih koji vjeruju. Allah, dž.š., dao je da Njegov Poslanik osvoji Meku, te ponizio i osramotio mušrike.

Uzvišeni, zatim kaže:

"I ima li onda nepravednijeg od onoga koji o Allahu izmišlja laži ili poriče istinu koja mu dolazi?!", tj. niko neće biti žešće kažnjen od onoga ko iznosi laži na Allaha, pa kaže da mu Allah šalje Objavu, a ništa mu nije objavljeno, i onoga koji kaže: "I ja ću reći isto onako kao što Allah objavljuje." i tako

je teško zovi Abdul-Kadira...! A Abdul - Kadir čist je od toga što oni Allahu, dž.š., čine širk."

niko neće biti žešće kažnjen od onoga koji poriče Istinu nakon što mu je došla. Prvi je onda Onaj Koji iznosi laži, a drugi je Onaj Koji poriče Istinu, zato Uzvišeni kaže: **"I zar nevjernicima nije mjesto u Džehennemu?!"** Zatim Uzvišeni kaže: **"One koji se budu radi Nas borili"**, tj. Resullallah, s.a.v.s., njegovi ashabi i sljedbenici do Sudnjeg dana **"Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nam vode uputiti"**, tj. Našim putevima na ovom i onom svijetu.

Ibn Ebi-Hatim prenosi od Abbasa el-Hemedanija, te Ebu-Ahmeda iz Ake da je o riječima Uzvišenog.

"One koji se budu radi Nas borili, Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti, a Allah je, zaista, na strani onih koji dobra djela čine!" - rekao: "Oni koji budu postupali po onome što znaju, Allah, dž.š., uputit će ih onome što ne znaju." Ibn Ebi-Hatim prenosi od Eš-Ša'bija da rekao je: "Isa, a.s., sin Merjemin, rekao je da je dobročinstvo dobrim uzvratiti onom ko prema tebi postupi loše, a nije dobročinstvo ako dobrim uzvратиš onome ko je prema tebi postupio dobro." A Allah zna najbolje!

**Kraj sažetog komentara
sure "El-Ankebut".
Allahu pripada svaka hvala i
blagoslov!**